

Social- og Ældreministeriet

Holmens Kanal 22

1060 København K

Att.: mbin@sm.dk, lth@sm.dk og cc familieret@sm.dk

WILDERS PLADS 8K

1403 KØBENHAVN K

TELEFON 3269 8888

MOBIL +45 91 32 56 32

SINL@HUMANRIGHTS.DK

MENNESKERET.DK

DOK. NR. 21/01918-2

18. AUGUST 2021

HØRINGSSVAR OVER UDKAST TIL FORSLAG TIL LOV OM ÆNDRING AF BØRNELOVEN, NAVNELOVEN, LOV OM FAMILIERETSHUSET OG RETSPLEJELOVEN

Social- og Ældreministeriet (herefter ministeriet) har ved e-mail af 23. juni 2021 anmodet om Institut for Menneskerettigheders (herefter instituttets) eventuelle bemærkninger til udkast til forslag til lov om ændring af børneloven, navneloven, lov om Familieretshuset og retsplejeloven (Smidiggørelse af registrering af medmorderskab, fastsættelse af transpersoners forældreskab og navneændring af transpersoner).

Med lovudkastet vil ministeriet blandt andet smidiggøre reglerne om medmoderskab, så det registreres automatisk uden krav om deltagelse af sundhedsperson. Derudover foreslås det med lovudkastet, at forældreskab til børn af transpersoner skal ske i overensstemmelse med transpersonens juridiske køn og ikke det ved fødslen tildelte køn. Endelig indeholder lovudkastet også regler om transpersoners mulighed for at få nyt fornavn i overensstemmelse med den pågældendes kønsidentitet.

Instituttet finder det særdeles positivt, at ministeriet med lovudkastet iværksætter en række af de initiativer, som regeringen offentliggjorde i august 2020 i publikationen *Frihed til forskellighed – styrkede rettigheder og muligheder for LGBTI-personer*.

Instituttets har følgende anbefalinger til udkastet:

- Institut for Menneskerettigheder anbefaler, at ministeriet tager initiativ til at iværksætte en analyse af, hvilke udfordringer mandlige homoseksuelle par, mandlige soloforældre og familier bestående af flere end to sociale forældre står over for, når de vil etablere familie.

- Institut for Menneskerettigheder anbefaler, at ministeriet udarbejder vejledningsmateriale med et overblik over de love og regler, som giver transpersoner rettigheder og pligter efter henholdsvis det juridiske køn og det ved fødslen tildelte køn.
- Institut for Menneskerettigheder anbefaler, at ministeriet anvender terminologien ”har ændret juridisk køn” i stedet for ”gennemført juridisk kønsskifte” i lovudkastet.
- Institut for Menneskerettigheder anbefaler, at ministeriet kønsneutraliserer de relevante regler i lovudkastet.

Herunder følger instituttets bemærkninger i sin helhed:

KORT OM MENNESKERETTEN

Alle mennesker har ret til beskyttelse mod diskrimination og ret til respekt for familie- og privatliv. Disse rettigheder er gældende for alle mennesker også LGBTI+-personer. Det følger af Den Europæiske Menneskerettighedskonvention (EMRK) artikel 8 om retten til respekt for familie- og privatliv. Samtidig er den enkelte i forhold til privat- og familieliv beskyttet mod diskrimination efter artikel 14 i EMRK.

Opregningen af diskriminationsgrundene i artikel 14 er ikke udtømmende, jf. formuleringen ”eller ethvert andet forhold”. Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol har i praksis fastslået, at diskrimination på baggrund af kønsidentitet¹ og seksuel orientering² er omfattet af beskyttelsen i artikel 14.

EU’s Charter om Grundlæggende Rettigheder indeholder i artikel 21, stk. 1, et generelt diskriminationsforbud med følgende ordlyd:

¹ Den Europæiske Menneskerettighedsdomstols dom af 30. november 2010, *P.V. mod Spanien*, der omhandlede en far, der var påbegyndt behandling med henblik på at få foretaget et kønsskifte, og som fik samværsretten med sit barn begrænset. Domstolen fandt imidlertid ikke, at staten havde krænket EMRK artikel 8 sammenholdt med artikel 14, idet de nationale domstole ikke havde lagt vægt på faderens transseksualitet i deres afgørelser.

² Jf. bl.a. Den Europæiske Menneskerettighedsdomstols dom af 21. december 1999, *Salgueiro da Silva Mouta mod Portugal*, hvor en far blev nægtet forældremyndighed med henvisning til sin homoseksualitet. Domstolen statuerede krænkelse af EMRK artikel 8 sammenholdt med artikel 14.

”Enhver forskelsbehandling på grund af køn, race, farve, etnisk eller social oprindelse, genetiske anlæg, sprog, religion eller tro, politiske eller andre anskuelser, tilhørsforhold til et nationalt mindretal, formueforhold, fødsel, handicap, alder, seksuel orientering eller ethvert andet forhold er forbudt.” Chartret er rettet mod EU’s medlemsstater, når de gennemfører EU-retten, jf. Chartrets artikel 51, stk. 1.

EU-Kommissionen har i sin ”Strategi for ligestilling af LGBTIQ-personer 2020-2025” blandt andet varslet, at Kommissionen i 2022 vil foreslå et horisontalt lovgivningsinitiativ til støtte for gensidig anerkendelse af forældreskab mellem medlemsstaterne, f.eks. at en anerkendelse af forældreskab i én medlemsstat er gyldig i en anden medlemsstat.³

I FN’s Børnekonvention fastslås, at alle beslutninger vedrørende børn skal tages ud fra, hvad der er til barnets bedste. Dette gælder alle foranstaltninger vedrørende børn, hvad enten disse udøves af offentlige myndigheder eller private institutioner for social velfærd, domstole, forvaltningsmyndigheder eller lovgivende organer. Sikringen af barnets rettigheder efter konventionen skal ske uden hensyn til barnets eller dets forældres eller værges race, hudfarve, køn, sprog, religion, formueforhold, handicap, fødsel eller anden stilling.

EU’s Charter om Grundlæggende Rettigheder indeholder – i lighed med Børnekonventionen – en bestemmelse om, at barnets bedste skal komme i første række i alle handlinger vedrørende børn.

REGISTRERING AF MEDMODERSKAB

Instituttet finder det positivt, at ministeriet med lovudkastet vil sikre, at både medmoderskab og faderskab vil kunne registreres ved assisteret reproduktion og insemination uden deltagelse af en sundhedsperson. På den måde smidiggøres reglerne om medmoderskab, så der ikke længere stilles krav om inddragelse af en sundhedsperson ved registrering af medmoderskab ved insemination.

Der eksisterer i dag mange forskellige måder at skabe en familie på, fx familier med forældre af forskellige køn, familier med forældre af samme køn, soloforældre eller familier med mere end to sociale forældre. Danmarks Statistik vurderer, at der i 2018 var 3.316 ”regnbuebørn”, det vil sige børn, der enten har to forældre af samme køn eller en forælder, der bor sammen med en partner af samme køn,

³ EU-Kommissionens strategi for LGBTIQ-personer for 2020-2025. Tilgængelig via: [LGBTIQ Equality Strategy - 2020-2025 | European Commission \(europa.eu\)](#)

som vedkommende er gift med.⁴ Dette svarer til 5 procent af alle børn i 2018. Antallet er tredoblet over de seneste ti år.

Ministeriet fremhæver i lovudkastet, at der bør være vide rammer for, hvordan en familie i Danmark kan stiftes. Retten til respekt for familie- og privatliv gælder for alle LGBTI+-personer. Institutet bemærker i den forbindelse, at mandlige soloforældre, familier, der består af mandlige homoseksuelle par og familier bestående af flere end to sociale forældre, fx to kvindelige forældre og en mandlig forælder, ikke er indtænkt i lovudkastet. Disse familier vil fortsat møde udfordringer, blandt andet fordi det ikke er muligt at have mere end to juridiske forældre i Danmark, hvilket fx kan have betydning for muligheden for at få ret til barselsorlov efter barselsloven.

Det bemærkes, at der forsat kan opstå udfordringer i det tilfælde, når en regnbuefamilie bestående af en mand og to kvindelige ægtefæller eller registrerede partnere, foretager hjemmeinsemination. Ifølge lovudkastet vil det juridiske forældreskab til barnet i dette tilfælde automatisk gå til de to kvinder (den fødende og dennes ægtefælle), idet der ikke er mulighed for at opnå juridisk forældreskab til mere end to forældre.

Institutet bemærker, at muligheden for at tildele juridisk forældreskab til flere end to forældre, enten ved fuldt forældreskab til flere personer eller ved at fordele retsvirkningerne af forældreskabet på flere end to forældre, også kan indebære en række udfordringer, fx i en skilsmisssituation.

- Institut for Menneskerettigheder anbefaler, at ministeriet tager initiativ til at iværksætte en analyse af, hvilke udfordringer mandlige homoseksuelle par, mandlige soloforældre og familier bestående af flere end to sociale forældre står over for, når de vil etablere familie.

TRANSPERSONERS FORÆLDRESKAB

Institutet finder det positivt, at ministeriet med lovudkastet vil anerkende transpersoners ændring af juridisk køn i relation til forældreskabet.

Det fremgår af lovudkastet, at ministeriet vil sikre, at de rettigheder og pligter, som lovgivningen tildeler og pålægger den, som har født, vil

⁴ Danmarks Statistik (2018): Børn og familier, side 39 f. Tilgængelig via: www.dst.dk/Site/Dst/Udgivelser/GetPubFile.aspx?id=31407&sid=bornfam2018

blive opretholdt. Det betyder, at den pågældendes rettigheder, fx efter børneloven, vil følge det juridiske køn, mens den pågældendes rettigheder, fx efter barselsloven, vil følge det ved fødslen tildelte køn. Et eksempel herpå er en kvinde, som har ændret juridisk køn til en mand, og som herefter føder et barn. Den pågældende vil som følge af lovudkastet kunne tildeles både rettigheder som far efter børneloven og som den fødende forælder efter barselsloven. Instituttet gør i den forbindelse opmærksom på, at den pågældendes rettigheder og pligter efter de forskellige love kan være svære at gennemskue og fremstå uklare.

- Institut for Menneskerettigheder anbefaler, at ministeriet udarbejder vejledningsmateriale med et overblik over de love og regler, som giver transpersoner rettigheder og pligter efter henholdsvis det juridiske køn og det ved fødslen tildelte køn.

Det fremgår af lovudkastet, at ministeriet anvender terminologien "gennemført juridisk kønsskifte". Denne terminologi kan indikere, at den pågældende i forbindelse med sin ændring af juridisk køn har gennemført medicinsk behandling, hvilket ikke er tilfældet. Instituttet finder, at terminologien "ændring af juridisk køn" med fordel bør anvendes i lovudkastet, idet denne terminologi sprogligt dækker bedre over det forhold, at den pågældendes cifre i CPR-nummeret, ændres.

- Institut for Menneskerettigheder anbefaler, at ministeriet anvender terminologien "har ændret juridisk køn" i stedet for "gennemført juridisk kønsskifte" i lovudkastet.

I lovudkastet foreslås, at et nyt kapitel indsættes i børneloven vedrørende forældre og partnere, der har ændret juridisk køn inden barnets fødsel. Det fremgår af bemærkningerne til lovudkastet, at en kvinde, der inden barnets fødsel har ændret juridisk køn, og som derefter føder et barn, bliver anset som barnets far. I den forbindelse bemærkes, at der kan forekomme en situation, hvor en mand er partner med en kvinde, som herefter bliver gravid. Kvinden vælger inden barnets fødsel at ændre juridisk køn, og føder derefter et barn. Parterne består herefter rent juridisk af to mænd. Den fødende vil ifølge lovudkastet blive anset som barnets far, mens partneren også er far. Instituttet bemærker, at det bør overvejes, om det ikke anses for mere retvisende at lade den ikke-fødende far blive anset som barnets *medfar* i de tilfælde, hvor barnet allerede har en far.

Af lovudkastet fremgår endvidere, at for så vidt angår registrering af slægtskab i CPR vil teksten i forældrefeltet benævnt "mor" som en

afledt følge af lovudkastet blive ændret til "mor/far". Det fremgår af lovudkastet, at en forælder, der har ændret juridisk køn, som følge af lovudkastet vil anses som barnets far eller medmor i overensstemmelse med det ændrede juridiske køn. Instituttet bemærker, at det bør overvejes, om det ikke anses for mere retvisende at ændre forældrefelterne i CPR til "mor/medfar" og "far/medmor" i stedet for "mor/far" eller "far/medmor".

KØNSNEUTRALE BETEGNELSER

Det fremgår af lovudkastet, at det foreslås, at en række bestemmelser i retsplejeloven kønsneutraliseres, fx ændres "barnets mor" i retsplejelovens § 448 b, stk. 3, 1. pkt., til "den, der har født barnet".

Instituttet finder det positivt, at ministeriet med lovudkastet kønsneutraliserer en række regler i retsplejeloven. Tilsvarende anbefaling har instituttet anbefalet i rapporten *Mere ligestilling i de danske barselsregler* fra 2020⁵ for så vidt angår barselsreglerne. Det anbefales, at ministeriet ligeledes overvejer at kønsneutralisere de relevante regler i børneloven i lovudkastet, fx ved at ændre "fødes et barn af en kvinde" i børnelovens § 1a og § 3a, til "en forælder, som føder et barn".

- Institut for Menneskerettigheder anbefaler, at ministeriet kønsneutraliserer de relevante regler i lovudkastet.

Der henvises til ministeriets sagsnr. 2020-11670.

Med venlig hilsen

Sinja Laursen

SPECIALKONSULENT

⁵ [MERE LIGESTILLING I DE DANSKE \(menneskeret.dk\)](https://www.menneskeret.dk/rapporter/2020-11670)